

Józef Mandziuk

UNIWERSYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO W WARSZAWIE

ORCID: 0000-0001-8168-1001

**RECENZJA KSIĄŻKI:
EDGAR SUKIENNIK,
W DRODZE DO
SANKTUARIUM. PARAFIA
ŚW. JÓZEFA OBLUBIEŃCA
NAJŚWIĘTSZEJ MARYI
PANNY W WARSZAWIE NA
KOLE W LATACH 2006-2021,
WYDAWNICTWO BONUM,
WARSZAWA 2022, SS. 650**

Stołeczny kościół parafialny na Kole przy ul. Deotymy 41, został podniesiony 19 III 2021 r. do rangi diecezjalnego sanktuarium św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny przez kardynała Kazimierz Nycza. Jest to jedyne sanktuarium św. Józefa w archidiecezji warszawskiej. Sama parafia została erygowana w 1938 r. przez kardynała Aleksandra Kakowskiego, a budowniczym kościoła był ks. Jan Sitnik. W latach 1985-2006 proboszczem parafii był ks. infułat dr Jan Sikorski, duszpasterz „Solidarności” i naczelny kapelan więziennictwa RP. Autor prezentowanej publikacji, dr Edgar Sukiennik, twórczy historyk, lektor w kościele sanktuarijnym, przedstawienie dziejów parafii, ujętych na szerokim tle, rozpoczął od

2006 r., kiedy proboszczem parafii został ks. dr Zbigniew Jacek Godlewski, dziekan dekanatu wolskiego. Dzięki zabiegom rządcy parafii i jego współpracowników doszło do powstania sanktuarium, w którym św. Józef cieszy się szczególnym kultem.

Autor monografii całość opracowanej problematyki z lat 2006-2021 ujął aż w dziewięciu rozdziałach. W rozdziale pierwszym Autor przedstawił biogramy proboszcza, czterestu wikariuszy i siedmiu rezydentów przebywających w parafii w omawianym okresie. Na podkreślenie zasługuje obszerne opracowanie życiorysu proboszcza z podaniem bibliografii podmiotowej, obejmującej 435 pozycji. Jest to dokładne opracowanie przydatne w przyszłości dla autorów *Słownika polskich teologów katolickich*, jeśli to dzieło, o znaczeniu ogólnościatowym, będzie nadal kontynuowane. W biogramie ks. Jana Sikorskiego autor podkreślił nie tylko jego ogromne zasługi w życiu parafialnym, lecz także jego wkład w życie ogólnodiecezjalne, a dodatkowo na terenie całej Polski. Pisząc o działalności długoletniego wikariusza, ks. Leszka Kuźmińskiego, całodobowo gotowego do posługi kapłańskiej, dr Sukiennik zaznaczył, iż „o powołaniu człowieka do świętości przypomina już od wielu lat wystawa kilkudziesięciu relikwii, pochodzących z prywatnych kolekcji ks. Leszka. Szczątki świętych i błogosławionych są wystawione na widok publiczny w Uroczystość Wszystkich Świętych (1 listopada) w trzech oszklonych gablotach, a ich portrety wypełniają dwa duże banery w absydzie sanktuarium”. Można mieć nadzieję, że w przyszłości te relikwie, posiadając odpowiednią dokumentację, wzbogacą wyposażenie wnętrza warszawskiej świątyni sanktuaryjnej.

Rozdział drugi dotyczy licznych zespołów parafialnych, podzielonych na wspólnoty modlitewne, formacyjne, liturgiczne, charytatywne i pozostałe. Ich żywotność uzależniona jest od działalności poszczególnych członków i wkładu pracy duszpasterzy, a wszystkie oferują wiernym możliwość pogłębienia formacji duchowej i intelektualnej. Z pozostałych wspólnot parafialnych autor omówił działalność Rady Parafialnej, Kolegium Katechetycznego, biblioteki, księgarni „Josephinum” tygodnika „Koło niedzieli”, Towarzystwa Przyjaciół KUL-u, poradni rodzinnej i sekcji plastycznej. Autor uwiecznił tu członków zespołów – postacie, które z ogromnym zaangażowaniem służyły innym w ich drodze do normalnego życia chrześcijańskiego. Należy zauważyć, że proboszcz, ks. Zbigniew Godlewski, zgromadził ogromną bibliotekę prywatną, mieszczącą się w kilku pomieszczeniach. W tym rozdziale Sukiennik uwzględnił też dwa żeńskie zgromadzenia zakonne: felicjanki i służebniczki śląskie, mające swój wkład w życiu parafii. Niestety, ze względu na brak powołań zakonnych siostry felicjanki musiały zamknąć swoją placówkę.

Bogaty w treść jest rozdział trzeci, poświęcony życiu parafii w rytmie całego roku liturgicznego. Autor nie tylko omówił wydarzenia duszpasterskie zwią-

zane z poszczególnymi okresami liturgicznymi, wprowadzając podział typyczny na nabożeństwa stałe i okolicznościowe, ale uwzględnił również towarzyszące im czynności niewidoczne na pierwszy rzut oka, jak przygotowanie dekoracji na Boże Narodzenie czy Wielkanoc. Rozdział zamyka paragraf poświęcony funkcjonowaniu duszpasterstwa parafialnego w dobie szalejącej epidemii koronawirusa w latach 2020-2021. Czytelnik może zauważyć, że duszpasterze z ogromnym wysiłkiem starali się podtrzymać w miarę normalny rytm życia religijnego bez naruszenia przepisów sanitarnych władz państwowych i wytycznych polskich biskupów. Utrzymano nawet całodobową adorację Najświętszego Sakramentu, ciesząc się z pojawienia około 200 osób w młodym wieku, które zastąpiły osoby starsze zmuszone do pozostania w domach.

Problematyce wieczystej adoracji Jezusa Eucharystycznego w kaplicy Matki Bożej Częstochowskiej autor poświęcił rozdział czwarty swojej monografii. Ta praktyka religijna pojawiła się po raz pierwszy w Polsce właśnie w kościele na warszawskim osiedlu Koło, a jej inicjatorem był ks. infułat Jan Sikorski. Jego następcą, ks. Zbigniew Godlewski, w 2012 r. zainicjował fora krajowe wieczystej adoracji Santissimum w parafiach, które odbywają się każdego roku w różnych świątyniach w Polsce. Rozbudowanymi działaniami koordynacyjnymi zajmuje się Bractwo Adoracji Najświętszego Sakramentu na czele z księdzem opiekunem. Rozdział zamyka omówienie jubileuszu trzydziestolecia nieustającej adoracji, z którego transmisję na żywo przeprowadziły Radio Maryja i Telewizja Trwam.

W rozdziale szóstym autor wyszedł poza sprawy własnej parafii i przedstawił 29 świątyń w Polsce, w których dzień i noc trwa ogólnodostępna adoracja publiczna Najświętszego Sakramentu. Najczęściej są to parafie, w których toczy się normalny rytm życia duszpasterskiego. Ponadto ten rytuał odbywa się też w kościołach rektorskich, domach diecezjalnych oraz ośrodkach prowadzonych przez poszczególne ruchy bądź stowarzyszenia, gdzie ludzie mają możliwość zatopienia się w modlitwie. Autor każdemu takiemu obiektowi sakralnemu, poświęcił kilkustronicowy opis i w ten sposób powstało pierwsze stutrzydziestodzieciostronicowe syntetyczne opracowanie na temat kościołów, w których trwa wieczysta adoracja. Można zauważyć, że w geografii ruchu eucharystycznego przeważa tzw. ściana wschodnia i południowa Polski, a ośrodki wieczystej adoracji w Polsce zachodniej należą do rzadkości, zaś na północy kraju nie ma ich wcale.

Następny rozdział dr Sukiennik poświęcił dziejom kultu Miłosierdzia Bożego i „Warszawskim Łagiewnikom”. Wezwanie św. Jana Pawła II – „Bóg bogaty w miłosierdzie” – znalazło podatny grunt na warszawskim Kole, gdzie duszpasterze pomagają wiernym je właściwie rozumieć, by miłosierdzie Boże dla człowieka miało przełożenie na miłosierdzie w kontaktach między ludźmi.

Autor przedstawił kilka form tego kultu, jak posąg Jezusa miłosiernego w Parku Moczydło, święto Bożego Miłosierdzia dla Warszawy – Warszawskie Łagiewniki, formy nabożeństwa znane z objawień św. Faustyny Kowalskiej oraz kilka inicjatyw okolicznościowych. W opracowaniu zostały wykorzystane materiały prasowe, bowiem prasa lokalna i ogólnopolska szeroko relacjonowała obchody w poszczególnych latach.

Rozdział siódmy prezentowanej monografii dotyczy form kultu św. Józefa, który związany jest z dziejami parafii od początku jej istnienia. Czytelnik może zapoznać się z różnymi formami pobożności i wydarzeniami okolicznościowymi, którym patronował św. Józef, obecnymi przed powstaniem sanktuarium. Autor omówił wydarzenia związane z odpustem parafialnym w dniu 19 marca, przedstawił wtorkowe i środowe nowenny do patrona parafii, nabożeństwa do św. Józefa w intencji rozwoju życia chrześcijańskiego wśród mężczyzn oraz roraty z czytankami dla dzieci o Opiekunie Świętej Rodziny. Wśród przedstawionych wydarzeń okolicznościowych znalazły się m. in. dwa nawiedzenia parafii przez kopię obrazu Świętej Rodziny z Kalisza w latach 2007 i 2008 oraz odnalezienie siedemnastowiecznego obrazu świętego Józefa z Dzieciątkiem autorstwa najwybitniejszego malarza śląskiego baroku, Michała Leopolda Willmanna. Temu ostatniemu zagadnieniu Sukiennik poświęcił najwięcej uwagi, będąc zauroczonym świątobliwym malarzem, działającym na Śląsku. Okazało się, że w kaplicy Miłosierdzia Bożego od lat powojennych znajdował się na bocznej ścianie pochodzący z Lubiąża obraz, będący perłą śląskiego baroku, którym nikt się nie interesował. Ksiądz Edgar dokładnie opisał wydarzenia związane z odnalezieniem obrazu przez pracowników z Uniwersytetu Wrocławskiego. Ostatni paragraf dotyczy ustanowienia diecezjalnego sanktuarium na Kole w Roku Świętego Józefa i zawiera korespondencję oraz akta prawne związane z tym wielkim wydarzeniem.

W następnym rozdziale autor przybliżył dzieje siedemnastu sanktuariów św. Józefa istniejących w Polsce na przestrzeni wieków. Najwięcej, bo aż pięć, znajduje się na Śląsku, gdzie ostatnie zostało erygowane 8 XII 2021 r. przez biskupa opolskiego Andrzeja Czaję w Jemielnicy, już po napisaniu niniejszej książki. Autor odwiedził wszystkie te miejsca, poznając tamtejsze dzieje kultu cieśli z Nazaretu i wykonując odpowiednie fotografie. W ten sposób powstało siedemdziesięciostronicowe opracowanie syntetyczne na temat sanktuariów św. Józefa w Polsce.

Ostatni rozdział swojej monografii dr Sukiennik poświęcił wnikliwemu omówieniu działalności wydawniczej w warszawskiej parafii – sanktuarium. W omawianym okresie parafialna oficyna wydawnicza wydała 33 publikacje zwarte oraz dwa czasopisma, ukazujące się w każdą niedzielę: „Koło niedzieli” i „Koło św. Józefa”. Należy podziwiać tamtejszych duszpasterzy oddających się pracy publicystycznej, a naj-

więcej artykułów o tematyce teologicznej i historycznej opracował sam ks. dr Edgar.

W zakończeniu autor napisał: „Na kartach dziewięciu rozdziałów zaprezentowano funkcjonowanie parafii na co dzień poprzez ukazanie drogi, jaką musiała ona przebyć, by stać się ośrodkiem archidiecezjalnego sanktuarium św. Józefa, czyli miejsca, w którym wierni mogą dostąpić szczególnych łask oraz skorzystać z obfitych środków zbawienia”.

Jako recenzent prezentowanej pozycji, a zarazem wykładowca jej autora, oceniam ją bardzo wysoko pod każdym względem. Może ona stać się wzorem dla przyszłych opracowań dotyczących innych wspólnot parafialnych nie tylko w Warszawie. Cechuje ją całościowe ujęcie różnych przejawów życia parafialnego. Badacz przekazał bogatą treść piękną polszczyzną, pisząc nieraz o trudnych sprawach językiem prostym, aby „książka była do czytania”. Jako naukowiec nie stronił od przypisów, wykorzystując bibliografię przedmiotu w liczbie 341 pozycji. Na szczególną uwagę zasługuje dobór odpowiednich fotografii, umieszczonych pod koniec każdego rozdziału, z którym są związane tematycznie. Pragnę podkreślić, że fotografia jest źródłem historycznym, lecz musi być podpisana i opatrzona datą.

Prezentowana książka jest przede wszystkim opowieścią o ludziach tworzących wspólnotę wierzących. Ukazuje działalność duszpasterzy oraz laikatu katolickiego w wielu obszarach działalności: liturgicznym w świątyni, katechetycznym w szkole, formacyjnym w stowarzyszeniach, społecznym w działalności dobroczynnej i naukowo-wydawniczym. Książka i prasa w życiu wspólnoty parafialnej św. Józefa na Kole odgrywa ogromną rolę. Z pewnością omawiane dzieło młodego historyka znajdzie odzew wśród polskich czytelników. Być może pojawia się też inni autorzy, którzy podejmą trud opisanie swoich wspólnot parafialnych.

The article aims to show detailed themes contained in the breviary readings, which are fragments of the works of the Church Fathers, an of the Holy Spirit in human spiritual, prayer and eschatological life. The author concludes that the pneumatological thought of the breviary readings is rich in content, has excellent cognitive value and contains a message that can bring many spiritual benefits.

Article submitted: 03.07.2022; accepted: 14.07.2022.